

Aprilie 2016

Revizuirea Directivei privind comerțul cu emisii CO₂ – catalizator pentru transformarea sectorului de energie actual

Lansat în 2005, sistemul european de comerț cu emisii de gaze cu efect de seră (EU-ETS) se află acum în etapa a treia, ce acoperă perioada 2013–2020. O revizuire majoră a sistemului a fost aprobată în 2009 pentru a-l consolida, ceea ce face ca etapa a treia de implementare să fie semnificativ diferită de precedentele două, fiind bazată pe reguli mult mai armonizate decât cele anterioare.

Pentru mai multe informații:

Ioana Ciută

Președinte Bankwatch România
ioana.ciuta@bankwatch.org

Lavinia Andrei

Președinte TERRA Mileniul III
lavinia.andrei@terramileniultrei.ro

Ionuț Cepraga

Coordonator campanii Greenpeace
ionut.cepraga@greenpeace.org

În total, sistemul EU-ETS acoperă în jur de 45% din totalul emisiilor de gaze cu efect de seră din toate cele 28 de State Membre UE.

În iulie 2015, Comisia Europeană a prezentat o propunere amplă de revizuire a sistemului de comercializare a emisiilor, cu scopul de a aplica recomandările Consiliului European privind rolul schemei EU-ETS în atingerea țintelor de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) asumate de Uniunea Europeană pentru anul 2030, și să le transforme în lege. Pentru a atinge ținta de reducere a emisiilor de GES cu cel puțin 40% până în 2030, sectoarele acoperite¹ de schema de comerț cu emisii sunt obligate să își reducă emisiile de GES cu 43% față de nivelul anului 2005. Acest lucru înseamnă că din 2021 numărul total de certificate de emisii GES alocate va trebui să scadă într-un ritm mult mai rapid comparativ cu etapele anterioare, cu 2,2% pe an, spre deosebire de 1,74% până în prezent.

În cadrul schemei de comercializare a emisiilor de GES, sectorul energie nu ar mai trebui să primească alocări de certificate de emisii cu titlu gratuit, ci este nevoit să le achiziționeze prin licitație. Totuși, Directiva EU-ETS² prevede o excepție în *articolul 10c*, ce permite statelor membre UE din Europa centrală și de est să ofere alocări cu titlu gratuit instalațiilor de producere a energiei electrice cu condiția ca operatorii acestora să investească **cel puțin valoarea monetară a acestor alocări primite cu titlu gratuit în modernizarea și diversificarea sistemelor energetice**, prin proiecte stabilite într-un plan național de investiții. Investițiile sunt derulate de companiile producătoare de energie, însă selecția investițiilor are loc la nivelul guvernelor statelor membre.

Comisia Europeană a aprobat deja 679 de milioane de certificate de emisii cu titlu gratuit³ pentru perioada 2013–2019, cu o valoare monetară de aproximativ 12 miliarde de EURO ce ar trebui investiți în modernizarea sistemelor energetice.

¹ Sectoarele energie, cocserie, metalurgie, materiale de construcții, celuloza și cherestea, aviație, petrochimie, aluminiu

² Denumirea completă **DIRECTIVA 2003/87/CE** a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 2003 de stabilire a unui sistem de comercializare a cotelor de emisii de gaze cu efect de seră în cadrul Comunității și de modificare a Directivei 96/61/CE a Consiliului

³ Un certificat reprezintă echivalentul unei tone de CO₂ ce poate fi emis în atmosferă

În schimb, în locul diversificării surselor de energie, trei dintre cei mai mari beneficiari ai alocațiilor de certificate de GES cu titlu gratuit – Polonia, Cehia și România – state ce se bucură de 85% din totalul alocațiilor gratuite, intenționează să investească în modernizări ale capacităților de producție pe bază de combustibili fosili, în noi capacități de producție din surse poluatoare, precum ulei și lignit, crescând astfel consumul de cărbune.

În cazul României, majoritatea investițiilor – 20, dintr-un total de 29 – enumerate în Planul Național de Investiții⁴ original, din 2012, prevăd sprijin financiar pentru noi capacități de producție pe bază de combustibili fosili, predominant gaz, ulei (fie din surse domestice, fie importată) și lignit. Iar alte 4 investiții prevăd finanțarea reabilitării și modernizării unor termocentrale existente (pe baza de combustibili fosili). Aceste investiții contrazic în mod flagrant obiectivul Articolului 10c, acela de a reduce proporția de cărbune din mixul energetic viitor.

Pe lângă sprijinul acordat astfel unui sistem energetic nesustenabil, ce riscă să blocheze statele membre într-un consum de energie cu o amprentă ridicată de carbon, procesul de selecție a proiectelor de investiții la nivel național demonstrează și alte vicii. Acestea includ lipsa totală de transparență în selectarea și implementarea proiectelor de investiții, o slabă consultare publică și lipsa aplicării principiului adiționalității⁵.

Propunerea de revizuire a Directivei EU-ETS (Articolul 10c)

Procesul legislativ de revizuire a acestei directive, care se află acum în derulare și care va stabili regulile pentru perioada post-2020, reprezintă o oportunitate pentru a ne asigura ca Articolul 10c nu mai permite subvenționarea capacităților pe bază de combustibili fosili, în special pe cărbune, și devine realmente un instrument pentru diversificarea mixului energetic,

⁴ <http://bankwatch.org/sites/default/files/ETS-Romania-21Feb2012.pdf>

⁵ Termenul descrie obligația ca finanțarea Uniunii Europene să nu înlocuiască fondurile alocate la nivel național, ci să suplimenteze ceea ce administrațiile centrale ar cheltui în mod obișnuit pentru activități de dezvoltare. De asemenea, conform aceluiași principiu, finanțarea nu trebuie să acopere proiecte ce vizează conformarea obligatorie cu anumite standard UE, ci să demonstreze că sunt mai ambițioase decât atingerea limitelor legale.

reducerea sărăciei energetice⁶ și pentru reducerea dependenței de importuri în țările beneficiare. Astfel de investiții vor sprijini de-carbonizarea economiei, vor menține, în același timp, un potențial ridicat pentru crearea de locuri de muncă în sectorul de construcții și vor avea beneficii semnificative asupra mediului și sănătății populației.

Derogarea privind alocarea tranzitorie cu titlu gratuit a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră producătorilor de energie electrică în țările din Europa centrală și de est (Articolul 10c) era prevăzută original doar până în anul 2020. Cu toate acestea, propunerea de revizuire a directivei EU ETS prevede o extindere a acestei derogări cu încă 10 ani, pentru 10 state cu venituri scăzute⁷. Acestor state ar urma să li se permită să aloce cu titlu gratuit până la 40% din numărul total de certificate (înainte de redistribuire pe sectoare) pentru producătorii de energie pentru lucrări de modernizare a sectorului. Concret, această prevedere se traduce în 680 de milioane de certificate de emisii de GES oferite gratuit sectorului energetic în perioada 2021–2030, cu o valoare de piață de până a 17 miliarde de Euro⁸.

Revizuirea directivei EU-ETS⁹ pentru perioada post-2020 stabilește unele modificări ale Articolului 10c. cu privire la selecția investițiilor; practica curentă bazată pe elaborarea Planurilor Naționale de Investiții de către guvernele Statelor Membre ar dispărea. În schimb, aceasta ar fi înlocuită de un proces de selecție a investițiilor printr-o competiție deschisă, bazată pe performanțe clare în cadrul unor licitații competitive. Ar trebui selectate investițiile care aduc cele mai multe beneficii de mediu la cel mai mic preț.

Conform textului propunerii de revizuire a Directivei, procesul competitiv de selecție a investițiilor ar trebui să fie bazat pe “criterii de selecție clare, obiective, transparente și non-discriminatorii” care să asigure adiționalitatea investițiilor, să conducă la reduceri de emisii de GES și să reprezinte cel mai bun raport calitate/preț.

⁶ Sărăcia energetică se referă în general la consumatorul casnic și poate fi definită ca dificultatea sau incapacitatea de a menține condiții adecvate de temperatură în interiorul locuinței, precum și de a dispune de alte servicii energetice esențiale la un preț rezonabil.

⁷ Bulgaria, Cehia, Croatia, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia și Ungaria

⁸ Sandbag (2016), Reportul “[Sharing the Burden](#)”, cu un preț al tonei de CO₂ estimat de Comisia Europeană de €25

⁹ Textul propunerii de modificare a Directivei este disponibil [aici](#)

Selecția unor proiecte de investiții bazate pe o metodă transparentă și competitivă de achiziție, la care ar participa mai mulți operatori, și stabilirea unor criterii clar definite ar asigura o practică mult mai transparentă decât cea curentă. Comisia Europeană sugerează că procedurile de achiziție competitivă se aplică tuturor proiectelor de investiții cu o valoare mai mare de 10 milioane de Euro. Pentru investițiile cu o valoare sub această limită, Comisia propune ca Statele Membre să organizeze o procedură de selecție bazată pe criterii obiective și transparente. Acest lucru înseamnă că investițiile mai mici de 10 milioane de Euro ar fi selectate conform practicii curente prin care sunt transmise planurile naționale de investiții.

Având în vedere cele de mai sus, organizațiile semnatare fac următoarele recomandări:

1. eliminarea pragului de 10 milioane de euro, astfel încât toate investițiile să fie selectate pe baza unui proces transparent, prin licitații competitive, ce asigură accesul la documentația de proiect relevantă;
2. selecția proiectelor să aibă loc anual, începând cel mai târziu în anul 2019;
3. introducerea unor criterii de selecție pentru proiectele de investiții care să asigure că sunt eligibile doar investițiile ce reduc dependența statului membru de cărbune, iar investițiile în eficiență energetică și surse regenerabile sustenabile sunt prioritizate;
4. procesul de selecție a investițiilor să includă componenta de consultare a publicului;
5. la licitații să poată participa toate părțile interesate, inclusiv operatori din sectoarele ce nu sunt în prezent acoperite de Schema EU-ETS (cum ar fi producătorii de energie din surse regenerabile), pentru a asigura criteriul non-discriminării;
6. investițiile să fie adiționale, astfel încât Articolul 10c să nu susțină proiecte ce ar fi implementate oricum, indiferent de existența derogării, pentru a se conforma cerințelor și standardelor UE;

7. criteriul de eligibilitate pentru Statele Membre referitor la dependența în mare măsură de o resursă anume din rândul combustibililor fosili să menționeze un prag de 40% în locul celui actual, de 30%;
8. menținerea criteriului de eligibilitate pentru Articolul 10c referitor la dimensiunea PIB/cap de locuitor la actualul prag de 50% față de media UE;
9. cota alocărilor gratuite pentru sectorul energetic trebuie să descrească gradual, de la 40% în 2021 până la 0% în 2030;
10. alocările gratuite conform Articolul 10c ar trebui monetizate împreună cu cele aferente Fondului de modernizare și virate către Statele Membre, prin structurile existente pentru gestionarea fondurilor structurale și de coeziune. Aceasta ar simplifica actualele proceduri și ar crea un fond pentru decarbonizare disponibil tuturor participanților în piața de energie, nu doar celor poluatori, incluși în sistemul EU-ETS.

Fondul de modernizare

Propunerea de revizuire a Directivei EU-ETS mai prezintă și înființarea unor mecanisme de sprijin pentru ca sectoarele industrie și energie să facă față provocărilor investiționale pe care tranziția către o economie cu emisii scăzute de GEZ le presupune. Aceste mecanisme de sprijin reprezintă, de fapt, două noi fonduri:

- **Fondul de inovare** – ce ar extinde sprijinul existent acordat pentru dezvoltarea tehnologiilor inovative pentru sectorul industrial și
- **Fondul de modernizare** – ce ar facilita investițiile în sectorul de energie și impulsionează implementarea măsurilor de eficiență energetică în cele 10 state membre UE cu venituri reduse.

Fondul de modernizare va fi înființat printr-un amendament adus Directivei EU-ETS (Directive 2003/87/CE) în vederea realizării de reduceri de emisii de GES și de investiții cu o amprentă de carbon scăzută. În contextul pachetului de politici UE privind clima și

energia pentru 2030, fondul de modernizare își propune să sprijine statele membre cu venituri scăzute să-și realizeze nevoia de investiții ce țin de eficiență energetică, inclusiv finanțarea de proiecte la scară redusă și modernizarea sistemelor energetice.

În perioada 2021–2030, 2% din valoarea certificatelor tranzacționate (aproximativ 310 milioane în total) va fi pus deoparte pentru acest fond. Comisia Europeană estimează că tranzacționarea acestora va genera un venit de aproximativ 8 miliarde de Euro. La fondul de modernizare urmează să contribuie toate cele 28 de state membre, însă beneficiarii vor fi cele 10 țări ale căror PIB/cap de locuitor este mai mic de 60% față de media UE în 2013. Aceste țări sunt: Polonia – 43,41%; Cehia – 15,59%; România – 11,98%; Ungaria – 7,12%; Slovacia – 6,13%; Bulgaria – 5,84%; Croația – 3,14%; Estonia – 2,78%; Lituania – 2,57% și Letonia – 1,44%.

Fondul ar trebui să aibă la bază experiența cooperării dintre Comisia Europeană și Banca Europeană de Investiții și să preia elemente de aplicare ale Fondului European pentru Investiții Strategice, astfel încât investițiile sprijinite să fie congruente cu obiectivele Directivei EU-ETS și cu cele ale Fondului European pentru Investiții Strategice.

Este important de menționat că statele membre beneficiare ale fondului de modernizare ar putea primi în continuare resurse prin instrumentele financiare structurale, pentru investiții în sectorul energiilor regenerabile, eficiență energetică și rețele inteligente de distribuție electrică.

În aceste condiții, organizațiile semnatare fac următoarele recomandări structurale în vederea creării Fondului de Modernizare:

1. Fondul ar trebui să prioritizeze investițiile în dezvoltarea surselor de energie regenerabilă, eficiență energetică și tehnologii de reducere a consumului de energie, dezvoltarea de rețele de distribuție inteligente, infrastructură de stocare a energiei, în renovarea clădirilor publice și rezidențiale, inclusiv în modernizarea

sistemelor de încălzire și răcire, producerea descentralizată de energie și proiecte urbane integrate de utilizare a surselor de energie sustenabilă.

2. Orice sprijin financiar pentru proiectele eligibile să aplice standardele de performanță a emisiilor, conform regulilor și procedurilor Băncii Europene de Investiții.
3. Sprijinul direct și indirect pentru capacitățile de producere de energie din surse nesustenabile, incluzând reabilitarea termocentralelor pe cărbune și co-generarea cu biomasă, sau centrale nucleare ar trebui să fie excluse.
4. Fondul ar trebui să sprijine cu precădere proiectele mici, eficiența energetică, capacități descentralizate de producție din surse regenerabile, preferabil bazate pe inițiative ale comunităților locale.
5. Cerințele de sustenabilitate și transparență să se aplice și intermediarilor care finanțează proiecte de scară redusă.
6. Comisia Europeană trebuie să fie responsabilă pentru managementul general al Fondului, inclusiv pentru stabilirea criteriilor de eligibilitate, precum și pentru monitorizarea și verificarea proiectelor.
7. Structurile de management la nivelul Statelor Membre trebuie să includă reprezentanți ai autorităților de mediu și ai societății civile.
8. Asigurarea transparenței: toate informațiile ar trebui să fie disponibile public (inclusiv cu traducere oficială în limba engleză) pe un website dedicat, cu menționarea proiectelor fiecărui Stat Membru, decizii, documentații de proiect și rapoarte de monitorizare. Politica de investiții și adoptarea criteriilor de selecție a proiectelor trebuie să fie supuse consultării publice cu părțile interesate. Un raport anual privind rezultatele Fondului de modernizare ar trebui prezentat în Parlamentul European.